СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Спеціальність: **222 «Медицина»**
Освітньо-професійна програма: **Медицина**
Код компонента в освітній програмі: **ОК 2**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **1**
Семестр(и): **I (осінній), II (весняний)**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2024-2025**

Обсяг: **3 ECTS (90 год.)**
Навчальні заняття: **практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **диф. залік**
Пререквізити: -

Кафедра/підрозділ: **кафедра латинської мови та медичної термінології, вул. Трінклера 12, 2-й поверх**
Керівник освітнього компонента: **доц. Литовська Олександра Веніамінівна,**
ov.lytovska@kbmu.edu.ua
Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
Розділ «Анатомо-гістологічна термінологія» https://distance.knmu.edu.ua/enrol/index.php?id=2913
Розділ «Клінічна термінологія» https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4333
Розділ «Фармацевтична термінологія» https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id= 277

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вивчення освітнього компонента «Латинська мова та медична термінологія» базується на знанні української, іноземних мов. Теми практичних аудиторних занять розкривають проблемні питання освітнього компонента відповідно до розділів елементарної граматики латинської мови, необхідної для розуміння побудови анатомо-гістологічних, фармацевтичних та клінічних термінів.

МЕТА КУРСУ: оволодіння здобувачами освіти лексичним матеріалом анатомо- гістологічних, клінічних, фармацевтичних термінів. .
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ: *(зрозумілою здобувачам мовою)*

- демонструвати навички оперування латинською медичною номенклатурою в письмових роботах;
- виявляти здатність використовувати здобуті знання з морфології та синтаксису латинської мови під час уживання медичних термініві;
- мати вміння читати й пояснювати медичну лексику з латинської на українську мову та у зворотному напрямку;
- коректно послуговуватися загальновживаними медичними назвами та сталими латинськими висловами;
- розпізнавати структуру складних термінів, орієнтуватися у значеннях базових грецьких лексичних елементів;
- уміти визначати типові словотвірні частини у назвах фармакологічних препаратів, грамотно фіксувати ці назви латинською мовою;
- уміти визначати частотні відрізки в назвах лікарських засобів, правильно записувати ці назви латинською мовою;
- володіти навичками творення простих і складених клінічних термінів, знати найпоширеніші словотвірні основи, суфіксальні та префіксальні морфеми латинського й грецького походження;

- розуміти зміст і здійснювати переклад клінічних діагнозів або їх окремих частин із латинської мови українською та навпаки;
- знати основні положення щодо оформлення рецептів латинською мовою, правила зазначення кількісного складу лікарських речовин у рецептурі та правильно користуватися загальноприйнятими скороченнями;
- розуміти та перекладати клінічні діагнози та фрагменти клінічних діагнозів з латинської мови і навпаки.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій:
Учбовим планом не передбачено

Перелік тем практичних занять (70 год.):

1. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення.
2. Фонетика. Довгота і короткість. Наголос.
3. Поняття «науковий термін». Система латинського іменника. Словникова форма. Граматичні категорії. Неузгоджене означення.
4. Система латинського прикметника. Системне вивчення прикметників 1 групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення в анатомічному терміні.
5. Основні моделі анатомічних термінів. Порядкові числівники.
6. Прикметники III відміни. Словникова форма. Відмінкові закінчення.
7. Практичні вправи з перекладу анатомо-гістологічних термінів на базі вивченої лексики.
8. Поточний контроль вивчення тем 1–7. Іменники I та II відмін. Nominativus et Genetivus Pluralis. Правило середнього роду. Скорочення в анатомічній номенклатурі.
9. Прикметники I та II відмін. Утворення форм Plurālis.
10. Практичні вправи з перекладу анатомо-гістологічних термінів.
11. Загальна характеристика іменників III відміни. Іменники чоловічого роду. Родові закінчення чоловічого роду. Винятки з правил.
12. Іменники III відміни жіночого роду. Родові закінчення жіночого роду та винятки з правил.
13. Іменники III відміни середнього роду. Родові закінчення середнього роду та винятки з правил. Особливості утворення форм множини.
14. Прикметники III відміни. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану. Найвищій ступінь порівняння прикметників. Лексика. Вживання в анатомічній термінології.
15. Іменники IV і V відмін. Винятки. Назви органів системи травлення. Субстантивація: прикметники у ролі іменників. Переклад анатомо-гістологічних термінів.
16. Назви органів системи травлення. Субстантивація: прикметники у ролі іменників. Переклад анатомо-гістологічних термінів.
17. Практичні вправи з перекладу анатомо-гістологічних термінів.
18. Підсумковий поточний контроль тем 1-17.
19. Поняття «клінічний термін». Однослівні та багатослівні терміни. Структурні моделі клінічних термінів.
20. Суфіксальний спосіб утворення клінічних термінів.
21. Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи термінотворення. Грецькі префікси.
22. Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи термінотворення. Латинські префікси.

23. Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення органів, тканин, судин, секретів та кінцеві терміноелементи, що визначають навчання, методи діагностичних обстежень, лікування, страждання, захворювання.
24. Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення фізіологічних та патологічних процесів. Кінцеві терміноелементи, що вказують на різновиди оперативних втручань.
25. Клінічна термінологія. Складні терміни. Початкові терміноелементи з ознакою фізичних властивостей, якості та інш.
26. Практичні вправи з перекладу та утворення клінічних термінів.
27. Підсумковий поточний контроль вивчення тем 1–7. Дієслово у рецепті. Рецептурні фрази та спеціальні вирази.
28. Загальні відомості про фармацевтичну термінологію. Структурні моделі фармацевтичних термінів. Тривіальні назви лікарських засобів. Назви груп лікарських засобів за їх фармакологічною дією. Тверді, м'які та рідкі лікарські форми.
29. Рецепт та його структура. Оформлення латинської частини рецепта. Моделі виписування рецепта. Рецептурні скорочення. Латинські назви рослин.
30. Хімічна термінологія. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів. Назви закисів.
31. Назви солей та складних ефірів. Виписування рецептів з назвами хімічних сполук. Латинські назви дерев.
32. Латинські назви рослин та їх частин. Назви лікарських форм з рослинною сировиною, виписування рецептів.
33. Практичні вправи з перекладу фармацевтичних термінів.
34. Підсумковий поточний контроль вивчення тем 1–16.
35. Диференційований залік.

Перелік тем самостійної роботи студента (20 год.)

1. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення.
2. Іменники I та II відмін.
3. Загальна характеристика іменників III відміни. Іменники чоловічого роду. Родові закінчення чоловічого роду. Винятки з правил.
4. Іменники III відміни жіночого роду. Родові закінчення жіночого роду та винятки з правил.
5. Іменники III відміни середнього роду. Родові закінчення середнього роду та винятки з правил. Особливості утворення форм множини.
6. Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення органів, тканин, судин, секретів та кінцеві терміноелементи, що визначають навчання, методи діагностичних обстежень, лікування, страждання, захворювання
7. Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення фізіологічних та патологічних процесів. Кінцеві терміноелементи, що вказують на різновиди оперативних втручань.
8. Загальні відомості про фармацевтичну термінологію. Структурні моделі фармацевтичних термінів. Тривіальні назви лікарських засобів. Назви груп лікарських засобів за їх фармакологічною дією. Тверді, м'які та рідкі лікарські форми
9. Хімічна термінологія. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів. Назви закисів.
10. Назви солей та складних ефірів. Виписування рецептів з назвами хімічних сполук.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн за розкладом кафедри, наданим на сторінці курсу в Moodle.

Методи навчання: розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД).

Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukcziyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Поточний контроль у I семестрі проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті та передбачає врахування ПНД відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Оцінка визначається у балах від 70 до 120 та відміткою – «відпрацьовано», «не відпрацьовано». Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів».

Поточна навчальна діяльність II семестру разраховується аналогічно на підставі перерахунку середньої оцінки за 14 занять у багатобальну шкалу. Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить **загальну навчальну діяльність (ЗНД)**.

Індивідуальні завдання (ІЗ3) Індивідуальні завдання студента (далі – ІЗС) не є обов'язковим елементом, але при бажанні здобувача освіти може бути виконане і оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10).

Підсумковий контроль.

Диференційований залік з дисципліни у II семестрі проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни.

Умовою допуску до іспиту є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за диф. залік становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). ОД = ЗНД + ІЗ + диф. залік

Одержана здобувачем кількість балів з навчальної дисципліни далі оцінюється за 200 бальною шкалою, ECTS ("A", "B", "C", "D", "E") та традиційною системою («задовільно», «добре», «відмінно»)

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: здобувачам рекомендовано брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, повністю виконуввати письмові та домашні завдання, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю. Заохочується участь здобувачів у проведенні наукових досліджень та конференціях за тематикою освітнього компонента.

Відвідування занять. Відвідування практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути

не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається для виконання навчальних активностей, за умови дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle
- *інші вимоги кафедри*

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.

1. Латинська мова та медична термінологія. Частина І. Анатомо-гістологічна термінологія : робочий зошит / упор.: Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В., Перекрест М. І., Некрашевич Т. В., Лелюк О. О. Харків, 2024. 94 с.

2. Латинська мова та медична термінологія. Частина ІІ. Клінічна та фармацевтична термінологія (для студентів медичних факультетів) : метод. Матеріали до практ. занять для студентів / упор. Н. В. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Харків : ХНМУ, 2018. 93 с.

3. Латинська мова та основи медичної термінології : національний підручник / Л. Ю. Смольська. П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін. К. : ВСВ «Медицина», 2019. 472 с.

4. Міжнародна анатомічна термінологія (латинська, українська, англійська) / International anatomical terminology (Latin, Ukrainian, English) / О.І. Ковальчук. К. : Київ–плюс, 2023. 128 с.

5. FIPAT. Terminologia Anatomica. 2nd ed. FIPAT.library.dal.ca. Federative International Programme for Anatomical Terminology, 2019. URL: https://libraries.dal.ca/Fipat/ta2.html

6. ICD-11 pro Statistica Mortalitatis et Morbiditatis. URL: https://icd.who.int/browse/2025-01/mms/la#1435254666.

В. о. зав. кафедри латинської мови
та медичної термінології О.В. Литовська